

¹⁰ Hunc verò ^a Eleaticis atque Academicis studiis innutritum? Sed abite potius ^b Seirenes usque in exitium dulces, meisque eum Musis curandum sanandumque relinquite. His ille ^b chorus increpitus, dejicit humi mæstior vultum, confessusque rubore verecundiam, ^{5.} men tristis excessit. At ego, cujus acies lacrymis mersa caligārat, ne dignoscere possem, quenam hæc esset mulier tam imperiosæ auctoritatis, obstupui, visaque in terram defixo, quidam deinceps esset actura, exspectare tacitus cœpi. Tum illa proprius accedens, in extremâ lectuli mei parte consedit, meumque intuens vultum luctu ^{10.} grātia, atque in humum mœrōre dejectum, his versibus de nostræ mentis perturbatione conquesta est.

INTERPRETATIO.

^a Dialecticis & Platonicius. ^b turba | objurgata.

NOTE.

^a ex aliquem philosophia ignarum, ut vester mos est, à ratione ad perturbationis obsequium detrahēretis, id minus molestum mihi videretur: sed Boëtium in omni philosophia genere versatissimum . . . cætera reticentur. Sic Juvenalis.

^b Majorum primus quisquis fuit illa tuorum.

Aut pastor fuit aut illud quod dicere nolo.
Sic Virgilius versu notissimo,

Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

^{10.} Hunc verò Eleaticis atque Academicis.] Dialecticis & Platonicius: Studia enim dialectica vocantur Eleatica: quia Dialetica fertur inventa à Zenone, qui quod ortus sit ex Elea, vocatur Eleates. Est verò Elea, auctore Strabone 1. 6. civitas Lucaniæ à Phocensibus condita, Parmenidis, & Zenonis Pythagoricorum patria. Studia autem Platonica appellantur Academicæ, quod Plato primus in Academiâ philosophiam professus sit. Est verò Academia nemorosus extra & prope Athenas locus, qui prius dictus fuit *in grotta* ab Ecademo Heroe: unde Horat. Epist. 1. 2. epist. 2.

Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Aique inter Sylvas Ecademi querere verum.

Atqui Boëtius in Dialecticis & Platonici-

cis doctrinis exercitatiſſimus fuit: in Dialecticis quidem: quia dialetoſiſ libriſ Aristotelis (qui iudicio Ciceronis 1. 1. de Orat. de ratione diſerendi multo plura quam omnes magiſtri multo meliora dixit) tranſlūt & commentariis illustravit. In Platoniciſ verò: progressu enim patebit, Boëtium Platonicorum opinioſes recte intellexisse, iſque fuſſe addictiſſimum.

^{11.} Seirenes usque in exitium dulces.] Seirenes Græcè οἱ πλῦνες, unde & per ei & per i longum ſcribitur, duplicitis ſunt generis, nempe terrefrēs, & marīnæ. Terrefrēs, fucoſum genus, noſtris Physicis dicuntur ἄντα τὸ σείρενον quod bestiæ illæ contracta membranæ curvata jaceant: de hiſ loquitur Plinius 1. 11. cap. 16. ſed de hiſ nunc non agitur. Marīnæ ſic diſta vel ἄντα τὸ σείρενον à vinculo, vel ἄντα τὸ σοφεννὸν à decipiendo, quod cantu ſuo imprudentes advenas devinciant decipientque, feruntur Acheloi fluvij & Calliopeſ filiæ; ſupernè virginib⁹, infernè pifciib⁹ ſimiles. Tres numerantur, Parthenope, Leucofia, Ligea, quarum una voce, altera tibiis, tertia lyrā canat, omnes tantæ cantū dulcedine, ut nautas ſopitos naufragio perendant. Ovid. 3. de art.

Monstra mari Seirenes erant, que voce
canoræ.

Quafibet admissas detinuere rates.

Ex quo factum eſt, ut quicquid animos hominum corrumpt, illud Siren vocetur, ſicut Horatio ſerm. 1. 2. ſat. 3. vitanda eſt improba Siren deſidia. Sic igitur Muſa Poëticæ perturbationum parentes, aut faltem nutrices nunc vocantur Seirenes ad exitium ſive ad perniciem usque dulces: hinc eadem Muſa jubentur abire ſubuentibusque Muſis Philosophicis locum cedere, non ante tamen quam ab ipsa Philosophia per graviter reprehensa, ſuamque tristiā testata: unde chorus ille dicitur

increpitus (increpari idem quod verbis aliisve signis gravibus reprehendi) & deiecifſe humili mæſtior vultum. Abiit tandem chorus ille & limen tristis excessit; optimis enim Philosophia institutis non prius imbuſ possumus, quam Muſas illas, ſimileſque perturbationum veritati inveniendæ contrariarum cauſas valere juſſerimus. Quamquam illæ perturbationes ſaþe remotis his cauſis adhuc perseverant: unde Philosophia de Mentiſ Boëtianæ perturbatione ſic conqueſta eſt.

20 ANICII MANLII SEVERINI BOETII

Vel cur Hesperias sidus in undas
Casurum, rutilo surgat ab ortu:
Quid Veris placidas temperet horas,
Ut terram roseis floribus ornet:

INTERPRETATIO.

confans; aut quare astrum in aquas ves- [*pureo; quid moderetur dies tranquillos Ver-*
peritas lapsorum emineat ab oriente pur- [*ris, ut decorat terras floribus purpureis:*

NOTE.

Aiſtoteles, Cicero, Virgilius pluresque ex antiquis auctoribus agnoverunt: qui quidem spiritus nihil est aliud, quam corpus quoddam subtilius, quod per cætera corpora diffusum hæ: juxta leges motu à Deo ipso statutas movet. Virgil. Aen. 6. v. 724.

Principio cælum, ac terras, campaque liquentes.

Lucentemque globum Luna, Titanique astra.

Spiritus intus alit: totamque infusa per artus

Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Inde hominum pecudumque genus, vitaque volantum

Et qua marmoreo fert monstra sub aquo- re Pontus.

Igneus est ollis vigor, & celestis origo

Seminibus: quantum non noxia corpora tardant

Terrenique hebetant artus, moribunda- que membra

Hinc metuant cupiuntque, dolent, gau- dentque: nec auras

Respicunt, clausa tenebris & carcere cœco.

Hinc Philosophia nunc docet spiritum illum volvere stabilem orbem & cau- sam esse non solum cur sidera orientur & occidunt, verum etiam cur rutilus sit eorumdem ortus. Primum quidem volvit stabilem orbem: quia convertit cælum, quod cum cædem semper magnitudine, figurâ, & motione, sensu judice, afficiatur, idcirco dicitur sta- bile: propterea enim terra ipsa, mare, & aëris, in quibus tamen magna est for- marum vicissitudo, stabilia corpora vo-

cantur. Deinde causa est, cur sidera orientur & occidunt: sicut enim nāvis ab eā, quā circumfunditur, aquā abri- pitur, ita sidera, præsertim opaca, cu- jusmodi sunt Planetæ, & Cometæ, ab eo quo circumfunduntur, spiritu con- verti possunt. Poëta autem ortum obi- tumque astrorum describentes, hæc & ab aquis emergere, & in aquas peracto cursu reverti fingunt: sic aiunt: Eoīs qua Sol exurgit ab undis. Sese alio quā gurgite tollunt Solis equi. Croceum lin- quens aurora cubile. Ruit Oceano nox. Sol quoque & exoriens & cū se condet in undas &c. iidemque aquas illas in quas si- dera se condunt, vocant Hesperias ab eā stellā quā vocatur Hesperus: infima enim, inquit Tull. 2. de nat. D. quin- que errantium terraque proxima stella Ve- neris qua φωσφόρος Grace, Lucifer Latinè dicitur, cū antegreditur solem: cū sub- sequitur autem, Hesperus. Unde Virgil. Ecl. 10. v. 77.

Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capella.

Denique idem spiritus efficere potest cur ortus siderum sit rutilus, denlando scilicet vel relaxando nubes, quibus, lumine variè modificato, varij exhiberi possunt colores.

18. Quid Veris.] VI. Boëtius sub- jungit sicut tempestatem vernam cognovisse. Ver, ut ait Varro l. 4. de l. I. sic dicitur: quid tum virere incipiunt virgul- ta ac vertere se tempus anni, nisi quod Io- nes dicunt βην. Tempus omnibus no- tum, quod hīc commendatur cū à propriâ ratione, tūm ab effectibus suis. A propriâ quidem ratione, quæ in hoc versatur quid Ver sit placida tempe-

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIÆ. LIB. I.

21

20. Quid dedit ut pleno fertilis anno
Autumnus gravidis influat uvis,
Rimari solitus, atque latensis
Naturæ varias reddere causas.

INTERPRETATIO.

Quid fecit, ut autumnus abundanter fæ- | sas diversas referre. Ille, inquam, Boë- cundus insillet vinum racemis tumidis, | tius cœli quondam terrarumque peri- suetus scrutari, & occulta Natura caus- | tus,

NOTE.

stas, sole nimirum tunc dies noctibus aquante: unde dicitur: *Quid veris pla- ceras temperet horas: ab effectibus verò* nempe à floribus, quibus moderata il- la anni tempestas terram ornat, quiqe, quid rosarum colores referant, vocan- tur rosei ut eleganter explicat Virgil. 2. Georg. v. 123.

Ver adeo frondi nemorum, ver utile Syl- vis:

Vere tument terra, & genitalia semina poscent, &c.

20. Quid dedit ut . . . autumnus.]

VII. Boëtius concludit se pariter cog- novisse autumnum. Autumnus autem siue ut nonnulli scribere malunt, Au- tumnus, quibusdam, referente Fefto, sic appellatur, quid tunc maximè au- geantur hominum opes, coactis agro- rum fructibus: unde Virgil. 2. Georg. v. 520.

Glande fues lati redeunt: dant arbuta sylva

Et varios ponit fætus autumnus: & alte Mitis in apricis coquitor vindemias axis.

Unde etiam Autumnus nunc à Philo- sophiâ dicitur pleno fertilis anno gravidis influere uis: Plenus enim hic idem quod refertus: sicut Virgil. 2. Georg. v. 4.

Huc pater, o Lenae: tuis hīc omnia plena Muneribus, tibi pampino gravidus au- tumno

Floret ager, spumat plenis vindemias la- bris:

Influere verò idem quod abundare: si- cut Seneca ait fortuna influentis dona.

22. Rimari.] Perscrutari, penitus in- quirere: qui enim naturæ causas penitus inquirit, is instar canis venatici omnia debet lustrare: unde Physicus, inquit

Orator. i. de nat. D. est speculator ven- torque natura.

23. Natura varias reddere causas.] Na- tura à nascor dicitur, ut quæs à quæ: quare Natura, in genere causæ efficien- tis, est causa, à quæ res, præsertim sen- filis, nascitur: in genere verò formæ, Natura dicitur insita cuiuslibet corporis forma, quæ illud à exterioris distingua- tur. Sic conciliari possunt discrepan- ces Philosophorum opiniones: Namque, inquit Tullius 2. de nat. D. alij natu- ram censem esse vim quondam sine ra- tione carentem motus in corporibus necessa- rios: alij autem vim participem rationis at- que ordinis . . . Sunt autem qui omnia na- tura nomine appellant, ut Epicurus qui ita diuidit omnium, qua sint, naturam esse corpora & inane, queaque his accidunt. Scilicet natura in genere cause, duplex est, nimirum prima, nempe Deus, cuius solertiam, inquit idem orator ibid. nulla ars, nulla manus, nemo opifex conse- qui possit imitando: & secunda, videlicet quoddam corpus divinitus motum: hoc enim vis est sine ratione ciens motus in reliquis corporibus necessarios. At natu- ra in genere formæ, est unumquodque corpus, & si ita placet Epicuro, atomi & inane. Quicquid sit, non agitur hīc nisi de naturâ, in genere formæ. Hæc autem natura obscura quidem est, sed suas habet causas, quibus ut Physici student inquirendis, sic inquisivit eas, invenitque Boëtius. Hæc, inquam, natura obscura est: quia non generali duntaxat, sed singulari debet percipi cogitatione, quæ utpote ab infinitis propemodum adjunctis pendens, diffi- cillimè obtineri potest. Suas tamen na-

C iiij

Suetus in aetherios ire meatus,
Cernebat rosei lumina Solis,
Visebat gelidæ sidera Lunæ,
10. Et quæcumque vagos stella recursus
Exercet, varios flexa per orbes,
Comprensam in numeris vîctor habebat.

INTERPRETATIO.

tente, solitus suâ cogitatione ascendere | da, & quotquot stella habent reveriones ad regiones cœlestes, aſpiciebat radios Solis | errantes, conversæ per circuitus diversos, has purpurei, intuebatur formam Luna frigi- | summâ collectas peritus tenebat.

NOTÆ.

corporis jugo factoque sibi per abditas ipſius aetheris plagaſ itinere, cogitatione non modò attingit, sed etiam pervadit cœlum: quare additur, *Suetus in aetherios ire meatus. Quæ omnia feſorum exponenda.*

8. Cernebat rosei lumina Solis.] I. Boëtius cognovit ſolem; cuius doctrinæ, ut & ſequentium melior testis eſſe non potest, quām ipſe Boëtius de ſe ſub personâ Philosophiæ locutus. *Sol*, autem, inquit Tullius 1. de nat. Deor. dicitur eſt, vel quia ſolus ex omnibus ſideribus eſt tantus: vel quia cūm exortus eſt, obſcurat ceteris ſideribus ſolus appetet: quare qui hujus ſideris naturam perſpettam habuerit, hic in cogitatione rerum cœleſtium versatissimus haberi potest.

9. Visebat gelida ſidera Luna.] II. Boëtius cognovit lunam: ſicut ipſe etiam teſtatur. *Luna*, autem, inquit Tullius 2. de nat. De à lucendo nominata: ea eſt enim *Lucina*: itaque ut apud Gracos Diana nam eamque Luciferam, ſic apud noſtrós *Lucinam* in pariendo invocant, quæ eadem Diana. Scilicet ut ſol per diem ſolus, ſic luna per noctem ſola lucere videtur, unde vocatur noctiluca: unde etiam ejus notitia magnam astrologiæ Boëtij afferrit accessionem. Sed cur Philosophia hinc vocat ſidera luna? cūm luna unica ſit, ſidus autem videatur ſignum ex pluribus ſtellis compositum, ut Aries, Andromeda, &c. quia inquam ſidus dicitur corpus omne, quod ſplendidâ ſuâ formâ à conamini ceterorum tur-

bâ diſtinguitur: ſic enim eleganter diſcitur: & haber ſua ſidera tellus: ſidus quippe dicitur ab eis forma ſive ſpecies, Spiritu in ſumma mutato, quod rārum non eſt. Cur veſt̄ luna vocatur gelida? niſi quod Luna präeft nocti, quæ, abſente ſole, vicino die eſt frigidior.

10. Et quæcumque vagos ſtella recursus.] III. Boëtius, ſe etiam teſte, cognovit pariter ſtellas: non ſolū m quod ſpectat earum qualitatem, quod magnum eſt; verū etiam, quod maius eſt, quod attinet ad earumdem quantitatē. ſtelle autem duplicitis ſunt generis, nempe inerrantes, & vagæ. ſtelle inerrantes, quæ vulgo diſcuntur fixæ, ſunt ſidera lucida, quæ eandem inter ſe diſtantiam, ſenſu arbitrio, ſemper ſervare viſentur: haec autem ſtelle innumerabiles ſunt: unde Genef. 15. Numeras ſtellas, ſi potes, & S. Aug. 16. de civ. D. c. 23. nec, inquit, omnes eis videri poſſe credendum eſt: nam quanto quisque acutius intuetur, tanto plures viſet: quin omnes Philosophi fatentur in laetâ viâ innumeram eſſe ejusmodi ſtellarum multitudinem: quare hanc multitudinem perſpectam habere non potuit Boëtius. ſtelle autem vagæ, quæ vulgo diſcuntur planetæ, ſunt ſidera opaca, quæ invicem modò accedunt, modò recedunt: quare inter illa ſol, ut pote ſidus lucidum, à recentioribus Philosophis non recenſetur. Illi veſt̄ planetæ alii ſunt maiores, qui palam ante oculos omnium versantur, nempe Saturnus, Jupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna;

Quinetiam cauſas, unde ſonora Flamina ſollicitent æquora Ponti;
15. Quis volvat ſtabilem ſpiritus orbem,

INTERPRETATIO.

Præterea conſueverat inquirere cauſas, | maris aquatam, eaque reddere: non ſequibus venti frementes turbent planum | cus ac quisnam ſpiritus convertat cœlum

NOTÆ.

& hos numero comprehendere potuit Boëtius: alij ſunt minores, qui non niſi ſummo cum labore animadverturnt: quales ſunt prope Saturnum, Jovem, & Martem, qui propterea diſcuntur Satellites Saturni, Jovis, & Martis. Imò, ut cum Seneca loquar, multi præter hos per ſecretum eunt, nunquam humanis oculis eunt: Neque enim omnia Deus humanis oculis nota fecit. Quod tandem Philosophia hīc non loquatur niſi de planetis, iisque majoribus vel ex eo patet quod dicat haec ſtelle vagos recursus exercere; quatenus reſurrendo ab eo quod primum tenuerunt iter, recedunt, & varijs per orbes fleſti, quatenus ſui ſunt ſingulis, quos animadvertimus, planetis circuitus. Denique viſor idem eſt quod voti compoſit: ſic enim, auctore Servio, intelligentius eſt Virgil. 3. Georg. v. 8.

Tentanda via eſt, quā me quoque poſſim
Tollere humo, viatorque virū volitare
per ora.

13. Vnde ſonora flamina.] IV. Boëtius ſe quoque fatetur cognovisse ventorum cauſas. Ventus enim generatim eſt motus aëris huc & illuc effluentis: hinc ventus Scaligero de cauſ. 1. l. c. 67. pluribusque aliis diſcitur à veniendo; quod venire ſit moveri, ventus autem aëris motus. At ventus duplicitis eſt generis pro dupliſi modo, quo aër huic illucque effluere poſt. Alter ventus ſit nube corrueſt, non ſecus ac videmus casu arboris, turris, aut cujusdam alterius ingentis corporis ventum excitari, nimis, propter illum corporum motorum circuitum, ſine quo nullus in mundo fieri poſt motus. Hoc modo oriuntur tempeſtates ſæpe quidem in terris,

Et nunc omne tibi ſtratum ſileat aquor, &
omnes,
Aspice, ventosi ceciderunt murmuris
aura.

Et Ecl. 6. v. 35.

Tum durare ſolum & diſcludere Nere
ponio.

Ex quibus patet quām ingenioſe venti diſcuntur ſollicitare ſive turbare aquora Ponti: cūm aquor propriè non tam mare notet, quām ejus planitiam, quæ flantibus ventis turbatur.

15. Quis volvat ſtabilem ſpiritus orbem.] V. Boëtius addit ſe cognoviffe illum Universi ſpiritum, quem Plato,

METRUM I.

QUOD generatum *lyricum* à *lyra*, utpote *lyra* sive fidibus aptatum, speciatim *Alcmanium* ab inventore dicitur. Est autem carmen constans ex uno genere versuum, quorum quilibet componitur ex quatuor ultimis versus Hetoici pedibus, ita ut post secundum pedem syllaba superfit.

ARGUMENTUM.

PHILosophia Mentis Boëtianæ perturbationem defcriptura, veterem ejus de cœlo, & de omni naturâ scientiam cum eâ confert, quæ nunc videtur ejusdem de rebus omnibus, ignoratione.

Heu, quām præcipiti mersa profundo
Mens hebet, &, propriâ luce relictâ,

INTERPRETATIO.

Heu quantum mens humana immersa | tunditur, suoque lumine posshabito,
perturbationum mari rapido altoque ob-

NOTÆ.

1. *Præcipiti mersa profundo Mens.*] Quæ mens suis perturbationibus, præterim verò nimiâ rerum caducarum sollicitudine afficitur, hæc ab iis immergitur, veluti quodam mari, quod sit & profundum & præcepis. Profundum quidem; quod illa affectio menti si altissimis radicibus infixa: præcepis verò, quod eadem affectio, instar cujusdam furiae concitata, præcipitem mentem in errorem vitiumque abripiat.

2. *Hebet.*] Hebēre propriè dicitur gladius, cuius acies retusa est, translatione verò illud omne, cuius motus languet. Sic Virgil. *Aen.* 5. v. 395.

— Sed enim gelidus tardante se-
nectâ

Sanguis hebet, frigen que effeta in cor-
pore vires.

Sic Tullius 1. *Tuscul.* quemadmo-

dum, inquit, qui acutis oculis deficiente solem intuentur, aspectum omnino amittunt, sic mentis acies seipsam intuens nonnumquam hebescit. Atqui mens humana quanto magis perturbationibus obruitur, tanto minus veritatem contemplari potest: adeoque hebet. Hinc S. Gregor. prol. 2. part. in Ezechielem: Mens, inquit, quanto circa terrena plus satagit, tanto in his qua sunt cælestia, minus videt.

2. *Propriâ luce relictâ.*] Menti nostræ institum est ab ipso nostræ mentis auctore Deo quoddam lumen, quo ipsa se mens erroribus vitiisque exutam cognoscere conjunctamque cum divinâ mente sentire possit: sed hoc lumine frui nolunt ij, qui suis obsequuntur perturbationibus.

Tendit

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIÆ. LIB. I.

17

Tendit in externas ire tenebras;
Terrenis quoties flatibus aucta,
5. Crescit in immensum noxia cura!
Hic quondam cœlo liber aperto

INTERPRETATIO.

nittitur ruere in caliginem exteriorem, cùm bus turgida, augetur summo incremento!
solicitudi nocens, aspirationibus terrestribus. Hic Boëtius olim non impeditus cœlo pa-

NOTÆ.

3. *In externas ire tenebras.*] Licet quædam menti nostræ insita vel potius innata sit cognitio, quod tamen mens eadem finita sit suisque perturbationibus obnoxia, propterea duplice subjacet tenebrarum generi, domestico videlicet & externo. Domesticæ tenebræ verlantur in ignoratione eorum, quæ nec possumus nec debemus cognoscere: de his tenebris vulgo dicitur,

Nescire quadam magna pars sapientia.

Externæ verò tenebrae sunt ignoratio eorum, quæ cùm possumus debeamusque cognoscere, perturbationibus obcæcati nescimus: sic quidam in summâ sui Deique ignoratione versantes, quas cogitationes in solum Deum conferre deberent, has in res creatas conferunt. Ut autem cæteris perturbationibus, sic nimiâ præsertim rerum caducarum sollicitudine obcæcamur: unde nunc mens humana dicitur *in externas ire tenebras, quoties in immensum ejusmodi cura crescit.* Cùm porrò eadem mens humana ex ignoratione illâ in errorem, ex errore in vitium, ex vitio in poenas æternas lapsa cadat, propterea auctor noster hæc scribens potuit ea cogitare qua referuntur Matthæi 22. *ligatis manibus & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores:* ubi S. Gregor. *interiores tenebrae, ait, sunt cocitas cordis: exteriores tenebrae, æterna damnationisnox.*

4. *Aucta terrenis flatibus.*] Voluptate nimirum, & hominum, quibuscum vivimus, existimatione, quibus, ut ignis flatibus, nostra perturbatio alitur. Nimirum cùm mens humana conjungatur primùm quidem cum corpore, deinde cum illis sive rebus sive perso-

C

22. ANICII MANLII SEVERINI BOETII

Nunc jacet effete lumine mentis,
25. Et pressus gravibus colla catenis,
Declivemque gerens pondere vultum,
Cogitur, heu, stolidam cernere terram.

INTERPRETATIO.

Nunc luce mentis debilitata jacet stupidus, | proper gravitatem vinculum, proh do-
veluti constrictus vinculis ponderosis cir- | lor, cogitur spectare terram parentem tanti
ca collum, habensque faciem depresso | stuporis.

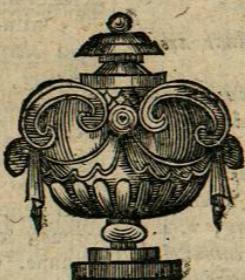
NOTÆ.

tura, hæc habet causas: nihil enim fit sine suâ causâ. His causis inquirendis student Physici, ut quamdam, quâ a ceteris hominibus secesserant, felicitatem sibi possint comparare: nam

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.
Has denique causas perspectas habuit Boëtius, quippe qui rimari solitus cœlum terraque, confueverat latenter natura varias reddere causas. Sed heu!

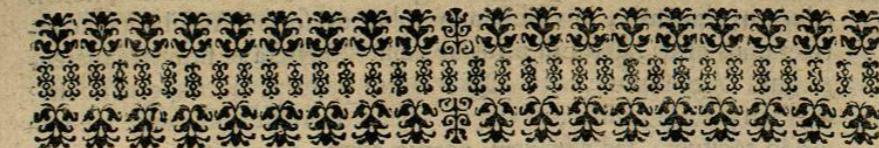
24. Nunc jacet.] Mens humana sic media est inter Deum, à quo condita conservatur, & corpus, cuius est forma, ut quod magis Deo, aut corpori

moventi obsequitur, eò magis gnarifat, aut ignara: *Corpus enim*, ut dicitur Sap. 9, quod corruptitur, aggravat animam, & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem. Deus vero Joa. 1. illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Hinc perturbatio rectè nunc perhibetur reddere effectum lumen mentis, & instar gravium catenarum vultum ad terram deprimere: Sed Boëtius dicitur catenis pressus colla, supple secundum: Sicut Virgil. Os humerosque Deo similis.

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIAE. LIB. I.

23

PROSA II.

ARGUMENTUM.

PHILosophia Medici personam suscipiens, Boëtio attentiùs considerato, eudem interrogat: Sed eodem tacentे, conjicit ipsum laborare lethargo, quem ut curet, illius oculos mortalium rerum nube caligantes suâ veste detergit.

Sed ^a medicinæ, inquit, ^b tempus est, non querelæ. ² Tum vero Stotis in me intenta ^c luminibus;

INTERPRETATIO.

^a Philosophia. ^b tempus est sanandi,] non invehendi. ^c oculis.

NOTÆ.

^{1.} Medicina tempus est.] Ut corporis sic mentis sua sunt ægritudines, quam obrem sua est utriusque medicina: unde Cic. 3. Tusc. qq. Medicina animi, inquit, cur non tam desiderata, tam culta, tam grata, & probata quam corporis? Philosophia autem, ut pote quæ in cogitatione versatur, mentis exercet medicinam; observatis tamen iis quæ à medicis corporum observari solent: hi enim ^{1.} ægros attentiùs considerant: nam medico diligenti, inquit Tullius ^{2.} de Or. priusquam conetur agro adhibere medicinam, non solum morbus ejus, cui moderi volet, sed etiam consuetudo valentis & natura corporis cognoscenda est. ^{2.} ægros alloquuntur, ut quod suâ meditatione cognoscere non potuerunt tam de morbo, quam de consuetudine valentis & naturâ corporis, id percundando & interrogando eliciant. ^{3.} ægris præsternim silentibus manum admovent, ut tacitu judice, prædicta evidentiùs cognoscantur: inventa enim morbi

causâ curationem esse inventam medici putant. ^{4.} ægros consolantur, causati aut nullum esse morbum, aut curationem ejus esse facilem: Medici enim inquit Orator. 2. de div. quamquam sapientia intelligunt, tamen nunquam ægris dicunt, eo morbo eos esse morituros. Atqui ita Philosophia nunc se gerit erga Boëtium.

^{2.} Tum vero totis in me intenta luminibus.] I. Philosophia Boëtium attentiùs considerat: ut factâ attentione non solùm morbum Boëtij, cui mederi vult, sed etiam consuetudinem valentis, & naturam mentis cognoscat: attentio quippe animi ita propria est Philosophia, ut hæc præcipitatio & præjudicium, infensissimi veritatis inveniendæ hostes, vitentur: Mens porrò dicitur totis in aliiquid inventa luminibus, cum aliiquid ita cogitat, nihil ut ei super sit virium ad aliud cogitandum. Sic Virg. 4. Æn. v. 100.

— Habet totâ quod mente petisti.

24 Túne ille es , ait , qui nostro quondam lacte ^a nutritus , nostris
educatis alimentis , in virilis animi robur evaseras ? Atqui talia ^b con-
tuleramus arma , quæ nisi priùs abjecisses , invictâ te firmitate tueren-
rentur. Agnoscis-ne me ? Quid rases ? pudore , an stupore siluisti ?
5. mallem pudore ; sed te , ut video , stupor oppressit. Cumque me non
modò tacitum , sed elinguem proslus mutumque vidisset , & admovit
pectoris meo leniter manum , &c ,

INTERPRETATIO.

^a puer primūm ; deinde adolescens ; postea ^b vir Philosophus. b tibi dederamus.

NOTÆ.

3. Túne ille es .] II. Philosophia Boëtium alloquitur , ut quod attentâ meditatione de statu mentis Boëtij videntur non potuisse cognoscere , illud ab eodem Boëtio percuntando & interrogando elicitat . Ac primūm quidem Philosophia Boëtium interrogat de præterito mentis Philosophiam doctœ statu , cuius initium , progressum , & perfectionem optimè comparat cum homine , qui virilem atatem adepturus lacte primūm , postea cibo graviore alitur : *Nostro quondam latte nutritus , nostris educatis alimentis , in virilis animi robur evaseras.* Sic S. Paulus similes Christiana vita periodos describens , I. Cor. 3. ait : *Tanquam parvulus in Christo lac vobis potum dedi non escam : nondum enim poteratis : & Hebr. 5. fa- hi estis , quibus latte opus sit , non solidi cibo : ad quod respiciens S. Petrus ep. I. cap. 2. sicut modo geniti infantes , in- quiruit , rationabile sine dolo lac concupiscite , ut in eo crescatis in salutem.* Lac autem Philosophia , sunt principia , quæ solâ animi attentione innoteſcent , cibus autem gravior , sunt conclusiones , quæ ex ejusmodi principiis majori quodam labore inferuntur. Deinde eadem Philosophia Boëtium interrogat de præsen- ti statu illius mentis , quæ non ob aliā causam dicitur cecidisse , perturbationibus vieta , quād quod abjectis arnis Philosophicis , his noluerit uti. Arna autem illa , sunt præcepta Philosophica. Sed Philosophia interroganti non respondet Boëtius , non pudore quidem , qui teste Horatio aliquando in- fans prohibet profari , sed stupore , qui quod sit veluti durities mentis , quæ

^c Nihil.

^s nihil , inquit , periculi est , ^a lethargum patitur , communem illusarum mentium morbum. Sui paulisper oblitus est , recordabitur facile , ^b si quidem nos antè cognoverit. ^c Quod ut possit , paulisper ^c lumina ejus , ^d mortalium rerum nube caligantia , tergamus. Hæc dixit , oculosque meos fletibus undantes , contractâ in rugam ueste siccavit.

INTERPRETATIO.

^a lethargiā sopitus est. b dummodo. c oculos. d caducarum.

NOTÆ.

5. Nihil periculi est .] IV. Philoso- phia consolatur Boëtium , ut ipse Boë- tius , spe salutis concepta , quæ illi deinceps proponentur remedia , his utatur lubentius : propterea Philosophia ait 1. nihil esse periculi : quia cùm mens nostra sit immortalis , hæc nullis nisi errorum viriorumque est obnoxia periculis : hinc autem nihil advertitur nisi oblio- quædam , quæ imminentis erroris aut vitij nota non est : 2. mentem Boëtij generatim pati lethargum : nam Lethar- gus est violenta cerebri compressio , unde torpor & inexpugnabilis ferè somni necessitas , rerum omnium obli- vio , & mentis defectio nascitur : hinc qui hōc morbo afficiuntur , hos Medici tandi curant percuti , pungi , uriri , aliisque modis cruciari , donec , relaxato cerebro , vigilia , attentio , & memoria in iisdem renovata nascatur : Mens igi- tur propter quamdam similitudinem tum dicitur pati lethargum , cùm rerum antè cognitarum immemor hebre- videtur : quod communis dicitur illusarum mentium morbus , quatenus mentes nunquam errant , nisi immemores pri- morum veritatis principiorum , præcipi- tatione & præjudicio judicent : 3. men- tem Boëtij speciatim esse oblitiam sui : est enim vel maximum , inquit Tullius 1. Tusc. animo ipso animum videre : & nimis habet vim præceptum Apollinis , quo monet ut se quisque noscat : non enim credo id precipit , ut membra nostra aut statuam figuravimus noscamus , neque nos corpora sumus , neque ego tibi dicens hoc corpori tuo dico : cum igitur , nosce te , dicit , hoc dicit , nosce animum tuum : nam corpus quidem quasi vas est aut aliquod animi receptaculum : ab animo tuo quic- quid agitur , id agitur à te : hunc igitur nosce nisi divinum esset , non esset hoc aero-

ris cuiusdam animi præceptum , sic , ut tri- butum Deo sit , hoc est , seipsum posse cognos- cere . Ex quibus sequitur , mentem hu- manam non priùs posse philosophari , quād scipsum noscat , ut quæ oblitera sui sit , hæc speciatim lethargo laborare meritò dicatur : 4. mentem Boëtij pa- lisper tantu[m] esse oblitiam sui , quod ante- cepta animo notio sui sit innata : unde ad primam Philosophia admonitionem cadem mens recordabitur sui.

6. Quod ut possit .] Denique Philoso- phia Boëtium deinceps curatura , ejusdem oculos , mortalium rerum nube caligantes , fletibusque undantes contractâ in rugam ueste absterit , & siccavit : quæ conti- nuato prædicto Philosophia symbolo , non tam de corpore , quād de mente intelligenda sunt.

Primum igitur oculi Boëtij mortalium rerum nube caligabant , quod ejus mens caducarum rerum perturbationibus , amore v. g. aut desiderio obscurata vi- debatur.

Deinde iudicium oculi fletibus undan- bant ; quod ejusdem mens propter amissas res caducas afficeretur tristitia , eu- jus signa sunt flatus.

Præterea Philosophia oculos Boëtij con- tractâ in rugam ueste absterit , siccavit que. Absterit quidem & siccavit , quia mentem exuit perturbationibus præci- puis , unde prædicta tenebræ & tristitia : contractâ verò in rugam ueste , hoc est , verbis Philosophicis oratione con- junctis : usu quippe cogitationes cum verbis , quibus significari solent , ita conjunctæ sunt , ut sapientia has cogita- tiones , non , nisi verbis in memoriam revocatis , recordemur : supra autem dictum est vestes Philosophia esse vo- ces philosophicas.

D